

Legal education on the current authority of crime scene protection and security in Thailand, United States of America, Singapore and Australia: A case study of protection and security of the crime scene of Inquiry Officials and the study on knowledge of journalists in Pathum Thani province of Thailand

กฎหมายด้านอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ
ของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และออสเตรเลีย:
กรณีศึกษาการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของพนักงาน
สอบสวนและศึกษาความรู้ของนักข่าวในจังหวัดปทุมธานี

กัลยกร ปาริชาติธนากุล¹

Kanyakon Paratthanakul

¹ สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Department of Forensic Science, Faculty of Allied Health Sciences, Thammasat University

Corresponding Author

Kanyakon Paratthanakul

Department of Forensic Science, Faculty of Allied Health Sciences

Thammasat University

Email: Kanyakorn.kul@gmail.com

Received: 23 March 2021

Revised: 2 June 2021

Accepted: 22 June 2021

Abstract

Documentary research was conducted about the current status of crime scene protection and security. An international comparative legal study was made of legislation in Thailand, the United States of America, Singapore, and Australia. Quantitative research was also conducted, with data gathered by questionnaire. Samples were 98 investigators and 50 journalists in Pathum Thani province. Data was analyzed and compared to develop suggestions for crime scene protection and security.

The documentary research results found that the authority on crime scene protection in Thailand for police regulations is Criminal Code B.E. 2499 (1956) Section 138 and 368, which are used to prosecute personnel who enter a crime scene without permission. In the United States of America, the authority can be identified in the Crime Scene Investigation Manual and has been used to prosecute personnel committing violations in the state of Michigan. In Singapore and Australia, legislation exists in the form of an Act. Nevertheless, prosecution against crime scene violations has yet to occur in Thailand, Singapore, and Australia as it already exists in America. Quantitative results found that Inquiry Officials performance was mostly at a good level. There should be sanctions against intruders of a crime scene who enter without permission. The study also found that knowledge of crime scene protection and security journalists was mostly at a low level. These findings imply that knowledge should be primarily prioritized.

In addition, more support in terms of equipment, workforce, police patrol, foundation officials, journalists, and citizens, is required. From a legal perspective, a revision to the Code of Police Regulations on Litigation, Section 132 of the Criminal Procedure Code B.E. 2477(1934), and proposed bills for Protection and Security of the Crime Scene are needed, as well as enhanced enforcement of existing law in Thailand.

Keywords: Crime scene, Evidence, Law, Inquiry Officials, journalists

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเอกสารด้านอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และออสเตรเลียที่มีอยู่ในปัจจุบัน และวิจัยเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามพนักงานสอบสวนจำนวน 98 คน และนักข่าวจำนวน 50 คนในจังหวัดปทุมธานี และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาด้านป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุสำหรับประเทศไทย

ผลวิจัยเอกสารพบว่าประเทศไทยระบุในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี และนำประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 มาตรา 138 และ 368 มาดำเนินคดีต่อผู้ฝ่าฝืนเข้าสถานที่เกิดเหตุได้ ส่วนประเทศสหรัฐอเมริการะบุในคู่มือการตรวจสถานที่เกิดเหตุ และดำเนินคดีต่อผู้ฝ่าฝืนตามประมวลกฎหมายอาญาของรัฐมิชิแกน ประเทศสิงคโปร์ และประเทศออสเตรเลียระบุในพระราชบัญญัติพร้อมบทลงโทษ โดยประเทศไทย สิงคโปร์ และออสเตรเลียในปัจจุบันไม่พบการดำเนินคดีต่อผู้ฝ่าฝืนดังกล่าวกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา และผลวิจัยเชิงปริมาณพบว่าการทำงานของพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี โดยมีความเห็นว่าประเทศไทยควรมีกฎหมายลงโทษสำหรับผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ฝ่าฝืนเข้าสถานที่เกิดเหตุ และพบว่าความรู้ด้านการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของนักข่าวส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย โดยมีความเห็นว่าอยากให้จัดอบรมให้ความรู้มากที่สุด

จากผลวิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรสนับสนุนงบประมาณเครื่องมืออุปกรณ์ อัตรากำลังการปฏิบัติงาน จัดฝึกอบรมให้ความรู้ตำรวจสายตรวจ เจ้าหน้าที่มูลนิธิ นักข่าว และประชาชน และด้านกฎหมายเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2477 มาตรา 132 และเสนอแนะร่างพระราชบัญญัติป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ ตลอดจนผลักดันการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันของประเทศไทย

คำสำคัญ: สถานที่เกิดเหตุ พยานหลักฐาน กฎหมาย พนักงานสอบสวน นักข่าว

บทนำ

คดีอาชญากรรมไม่ว่าจะเป็นคดีฆาตกรรม คดีข่มขืน คดีปล้นทรัพย์ คดีทะเลาะวิวาท เป็นต้น ซึ่งประเทศไทยมีหลายคดีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถติดตามจับกุมตัวคนร้ายมารับโทษตามกฎหมายได้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มาถึงสถานที่เกิดเหตุเป็นคนแรกปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุล่าช้า จึงเป็นเหตุให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ หรืออาจเกิดขึ้นจากการขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุจนเป็นเหตุให้พยานหลักฐานที่สามารถบอกลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือร่องรอยของคนร้าย สูญหาย หรือถูกทำลายจนไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางคดีได้ (นพคุณ กิริติการกุล, ม.ป.ป.) ตัวอย่างคดีฆาตกรรมสองนักท่องเที่ยวชาวอังกฤษที่เกาะเต่าที่หนังสือพิมพ์ในประเทศอังกฤษได้เสนอข่าวบทสัมภาษณ์ของเพื่อนผู้เสียชีวิตว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจของประเทศไทยไม่ได้ดำเนินการปิดกั้นบริเวณสถานที่เกิดเหตุโดยเร็ว เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจมาถึงสถานที่เกิดเหตุล่าช้า จนทำให้ประชาชนที่อยู่พื้นที่เกาะเต่าเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุจนทำลายหลักฐานที่สำคัญ (ไทยรัฐออนไลน์, 2557) และอีกสาเหตุหนึ่งที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์เช่นกันคือนักข่าว ตัวอย่างกรณีข่าวถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอน ถึงแม้จะไม่ใช่คดีอาชญากรรมแต่ก็เป็นข่าวที่ได้รับความสนใจจากสื่อและประชาชนทั่วโลกเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ประชาชนและนักข่าวทั้งประเทศไทยและต่างประเทศพยายามเข้าไปใกล้บริเวณพื้นที่เกิดเหตุเพื่อต้องการทราบข้อมูลการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทั้ง 13 คน ทำให้รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 5 ได้กำหนดพื้นที่การทำงานของนักข่าวให้อยู่ในพื้นที่ที่กำหนดเท่านั้นโดยใช้เส้นสีเหลือง (Police Line) มีข้อความปรากฏว่าห้ามเข้า (Do Not Enter) ตำรวจกำลังปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งการบริหารจัดการดังกล่าวทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานได้สะดวกและช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้สำเร็จ (มติชน, 2561) ต่อมาภายหลังที่ได้ช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้สำเร็จแล้ว ประธานคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสื่อแสดงความเห็นว่าที่ผ่านมาพบว่าในปัจจุบันมีนักข่าวบางกลุ่มได้เข้าไปในบริเวณสถานที่เกิดเหตุไม่ว่าจะเป็นเหตุอาชญากรรม อุบัติเหตุ ภัยพิบัติ หรือโรงพยาบาล จึงเห็นสมควรให้หน่วยงานอื่นมีนโยบายกำหนดพื้นที่การทำงานของนักข่าวเช่นเดียวกัน (ไทยรัฐออนไลน์, 2561)

จะเห็นได้ว่าสถานที่เกิดเหตุควรจำกัดการเข้าถึงให้เฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น เนื่องจากในสถานที่เกิดเหตุมีพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ และมีผลการตรวจพิสูจน์ที่ถูกต้องและแม่นยำตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยประเทศไทยได้มีการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาช่วยคลี่คลายคดีเป็นจำนวนมาก เพราะบางคดีพยานบุคคลก็สร้างความสับสนให้กับเจ้าหน้าที่ เนื่องจากมีปัจจัยในเรื่องความทรงจำ การมองเห็นเหตุการณ์ที่คาดเคลื่อน หรือการเปลี่ยนแปลงคำพูด เป็นต้น ทำให้พยานบุคคลเชื่อถือได้น้อยกว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ดังนั้น พยานหลักฐานมีจุดเริ่มต้นจุดแรก ณ สถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะต้องดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งดำเนินการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุอย่างดีที่สุด (อรุณี สิงห์เสนห์, 2550) โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาผู้มีอำนาจในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ในสถานที่เกิดเหตุ ตลอดจนต้องได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ตระหนักถึงความสำคัญของพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุด้วย

ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ แต่ในปัจจุบันขั้นตอนดังกล่าวยังพบความบกพร่อง ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการขาดความชำนาญหรือขาดประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่

ตำรวจ อีกทั้งเจ้าหน้าที่อาสาสมัครมูลนิธิ นักข่าว และประชาชนที่เข้าไปเหยียบย่ำในพื้นที่สถานที่เกิดเหตุ ดังนั้น เพื่อให้ผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานที่ได้เก็บรวบรวมมา มีความสมบูรณ์และถูกต้องมากที่สุดเมื่อนาคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องฝึกอบรมงานด้านป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุให้เกิดความชำนาญ เจ้าหน้าที่อาสาสมัครมูลนิธิ ประชาชน และนักข่าวควรตระหนักถึงความสำคัญของพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ และไม่เข้าไปในขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจยังมาไม่ถึงสถานที่เกิดเหตุ หรือกรณีที่มีความจำเป็น ต้องเข้าไปช่วยผู้บาดเจ็บก็ต้องมีความระมัดระวังเพื่อไม่ให้เป็นการทำลายหรือเพิ่มเติมพยานหลักฐานให้น้อยที่สุด ตลอดจนให้ความร่วมมือไม่กีดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าพบว่าเคยมีเหตุอาชญากรรมที่จังหวัดปทุมธานี แล้วในขณะที่เจ้าหน้าที่กำลังเข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยกลับพบว่ามียกขบวนกลุ่มหนึ่งขึ้นไปเหยียบย่ำบนซากกองอิฐที่ถูกถล่มลงมาซึ่งเป็นสถานที่เกิดเหตุเพื่อรายงานข่าว การกระทำเหล่านั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคล หรือทรัพย์สินเป็นอย่างมาก (แจ้วริมจ่อ, 2558) ผู้วิจัยจึงดำเนินการศึกษากระบวนการปฏิบัติงาน ปัญหาหรืออุปสรรค และข้อเสนอแนะหรือมาตรการเพื่อพัฒนางานด้านการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของประเทศไทยจากพนักงานสอบสวนในสถานที่ตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี และศึกษาความรู้ความเข้าใจของการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ งานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ปัญหาหรืออุปสรรค และข้อเสนอแนะหรือมาตรการเพื่อพัฒนางานด้านการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของประเทศไทยจากนักข่าวในจังหวัดปทุมธานี โดยจะนำผลการศึกษาไปเสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุงเพื่อพัฒนางานด้านป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุสำหรับประเทศไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และออสเตรเลียที่มีอยู่ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษากระบวนการปฏิบัติงาน ปัญหาและอุปสรรคด้านการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของพนักงานสอบสวนในสถานที่ตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ งานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ปัญหาและอุปสรรคของนักข่าวที่ปฏิบัติงานใกล้บริเวณสถานที่เกิดเหตุในจังหวัดปทุมธานี
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปรับปรุงเพื่อพัฒนางานด้านป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุสำหรับประเทศไทย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Document Research) รวบรวมข้อมูลเรื่อง อำนาจหน้าที่ในการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และออสเตรเลียที่มีอยู่ในปัจจุบัน และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการใช้แบบสอบถามแก่พนักงานสอบสวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี 14 สถานี จำนวน 98 คน (ทำการศึกษาทั้งกลุ่ม) และนักข่าวปฏิบัติงานใกล้สถานที่เกิดเหตุในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 50 คน (ทำการศึกษาทั้งกลุ่ม) แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลจากการ

ศึกษาเอกสาร เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปรับปรุงพัฒนางานด้านป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุสำหรับประเทศไทยต่อไป

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารทางกฎหมาย แนวทางการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของประเทศไทยและต่างประเทศ

ในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เมื่อถึงสถานที่เกิดเหตุ การป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุถูกกำหนดไว้ในคู่มือ Crime Scene Investigation (National Forensic Science Technology Center, 2013) และหากมีบุคคลฝ่าฝืนเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญา ตัวอย่างเช่น รัฐมิชิแกน ด้วยความผิดฐานต่อสู้อย่างไม่สมเหตุสมผลในการปฏิบัติหน้าที่เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจออกคำสั่งห้ามเข้าสถานที่เกิดเหตุแต่มีบุคคลพยายามฝ่าฝืนเข้าไป และเจ้าพนักงานได้ออกคำสั่งห้ามและผลักดันให้ออกไป แต่ประชาชนมีลักษณะเป็นการขัดขืนก็สามารถดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญาของรัฐมิชิแกนได้เลย (สมาน ศิริเจริญสุข, 2541) เมื่อศึกษาเรื่องเดียวกันของประเทศสิงคโปร์พบว่ามีการตราพระราชบัญญัติตำรวจสิงคโปร์ พ.ศ. 2547 ที่ระบุเรื่องสถานที่เกิดเหตุไว้อย่างชัดเจนอันเป็นพระราชบัญญัติภายใต้สังกัดกรมตำรวจสิงคโปร์ ได้กำหนดให้นักนิติวิทยาศาสตร์ได้รับมอบอำนาจตามที่ผู้บังคับการตำรวจกำหนดให้มีหน้าที่ป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ ป้องกันบุคคล สัตว์ หรือยานพาหนะที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ให้ไปรบกวนหรือเข้าสถานที่เกิดเหตุ ทั้งนี้ ในปัจจุบันยังไม่พบการดำเนินคดีสำหรับผู้ฝ่าฝืนเข้าสถานที่เกิดเหตุเช่นกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่พบว่ามีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนการปฏิบัติตามคำสั่งของนักนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งมีหน้าที่รักษาสถานที่เกิดเหตุ บุคคลนั้นมีความผิดตามมาตรา 103(3) ต้องได้รับโทษปรับไม่เกิน 2,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 12 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ (Police Force Act, 2004) ขณะที่ในประเทศออสเตรเลีย รัฐนิวเซาท์เวลส์พบว่ามีการตราพระราชบัญญัติการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พ.ศ. 2545 หมวดที่ 7 ว่าด้วยเรื่องสถานที่เกิดเหตุ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่เข้าตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและกำหนดพื้นที่สถานที่เกิดเหตุโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษา ตรวจสอบ หรือรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเมื่อกำหนดเสร็จแล้วจะต้องประกาศต่อสาธารณชนว่าบริเวณดังกล่าวคือสถานที่เกิดเหตุ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจสั่งให้บุคคล ยานพาหนะ หรือสิ่งใดที่เป็นสิ่งกีดขวางในสถานที่เกิดให้ออกจากบริเวณดังกล่าว ป้องกันและออกคำสั่งห้ามบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าสถานที่เกิดเหตุ ทั้งนี้ ในปัจจุบันยังไม่พบการดำเนินคดีสำหรับผู้ฝ่าฝืนเข้าสถานที่เกิดเหตุดังเช่นกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่พบว่ามีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน ซึ่งกระทำการขัดขวางหรือก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสถานที่เกิดเหตุตามมาตรา 96 บุคคลนั้นต้องได้รับโทษปรับสูงสุด 100 ดอลลาร์ออสเตรเลีย หรือจำคุก 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามคำสั่ง หรือคำร้องขอที่ออกโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอำนาจในสถานที่เกิดเหตุโทษปรับสูงสุด 10 ดอลลาร์ออสเตรเลีย (Law Enforcement Powers and Responsibilities Act, 2002)

สำหรับประเทศไทยพบว่าแนวทางในการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุที่ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนมากที่สุด ได้ระบุไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ซึ่งใช้วิธีการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ และเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่รับผิดชอบรักษาสถานที่เกิดเหตุ โดยได้รับคำสั่งจากหัวหน้าสถานีตำรวจ ซึ่งมี

วัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุโดยเด็ดขาด แต่ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีเป็นเพียงระเบียบแนวทางคู่มือในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกันภายในเท่านั้นและไม่มีอำนาจบังคับใช้กับบุคคลภายนอก จึงทำให้ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีไม่สามารถแก้ไขปัญหาการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุไม่ให้ถูกรบกวนจากบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องได้ ทั้งนี้ หากพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษเรื่องความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานตามมาตรา 138 และความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตามมาตรา 368 สามารถนำมาบังคับใช้ได้แต่ต้องปรับปรุงระเบียบปฏิบัติในการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุให้สอดคล้องกับมาตราดังกล่าว (สมาน ศิริเจริญสุข, 2541) ในปัจจุบันเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เคยนำบทลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 138 หรือมาตรา 368 มาบังคับใช้ลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนคำสั่งเข้าสถานที่เกิดเหตุเลย รวมทั้งข้อเสนอแนะหรือมาตรการเพื่อพัฒนางานด้านป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของประเทศไทย พบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องการให้มีมาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุพร้อมบทลงโทษ

2. การวิจัยเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามกับพนักงานสอบสวน

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่า เป็นเพศชายร้อยละ 96.90 และเพศหญิงร้อยละ 3.10 โดยครึ่งหนึ่งมีอายุช่วง 40 – 49 ปี ร้อยละ 56.10 ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 66.30 มีระดับชั้นยศพันตำรวจโทมากที่สุดร้อยละ 37.80 รองลงมา คือ ยศร้อยตำรวจเอก ร้อยละ 29.70 ตำแหน่งรองสารวัตร ร้อยละ 49.00 อายุงานในการปฏิบัติหน้าที่ 16 – 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 43.90 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานสรุปได้ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ระดับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของพนักงานสอบสวน (n=98)

ระดับ	ช่วงคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ดี	4.00-5.00	85	86.70
ปานกลาง	3.00-3.99	13	13.30
ควรปรับปรุง	<3.00	-	-

เมื่อพิจารณาจำแนกรายข้อพบว่า “เมื่อพนักงานสอบสวนไปถึงสถานที่เกิดเหตุ มักจะพบว่าทีมเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ดำเนินการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุเรียบร้อยแล้ว” มีคะแนนสูงที่สุดเท่ากับ 4.70 คะแนน ส่วนการปฏิบัติงานที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ “ในกรณีที่พนักงานสอบสวนออกคำสั่งให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ประชาชน นักข่าว เป็นต้น ออกจากสถานที่เกิดเหตุเพื่อจะดำเนินการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ หรือถึงแม้ภายหลังที่พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุเรียบร้อยแล้ว แต่ก็มีผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องฝ่าฝืนคำสั่งหรือต่อสู้ขัดขวางเพื่อเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนเคยดำเนินคดีตามกฎหมายกับบุคคลเหล่านั้นตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 138 ความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน หรือมาตรา 368 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานสอบสวน” เท่ากับ 1.00 คะแนน

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของพนักงานสอบสวน (n=98)

ลำดับ	ข้อมูล	Mean	SD	แปลผล
1.	ท่านคิดว่าในปัจจุบันประเทศไทยควรมีมาตรการทางกฎหมาย ประมวลกฎหมาย หรือพระราชบัญญัติ เรื่อง อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการออกคำสั่งให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ประชาชน นักข่าว เป็นต้น ออกจากสถานที่เกิดเหตุเพื่อจะดำเนินการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ หรือถึงแม้ภายหลังท่านได้ดำเนินการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุเรียบร้อยแล้ว แต่ก็มีผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องฝ่าฝืนคำสั่งเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุพร้อมมทบทลทโข	4.79	0.41	ดี
2.	เห็นสมควรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุแก่ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ประชาชน นักข่าว และเจ้าหน้าที่มูลนิธิ เป็นต้น เพื่อให้สามารถรับมือกับสถานที่เกิดเหตุได้ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจยังไม่ถึงสถานที่เกิดเหตุ	4.06	0.85	ดี

ตารางที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคงานด้านการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ (n=22)

ลำดับ	ปัญหา อุปสรรค	N	ร้อยละ
1.	การเข้าสถานที่เกิดเหตุของผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น นักข่าว ประชาชน เป็นต้น	15	68.18
2.	ด้านเครื่องมืออุปกรณ์	11	50.00
3.	จำนวนพนักงานสอบสวนประจำสถานีตำรวจ	10	45.45
4.	การติดต่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	5	22.73

ตารางที่ 4 ข้อเสนอแนะงานด้านป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของประเทศไทย (n=22)

ลำดับ	ข้อเสนอแนะหรือมาตรการ	N	ร้อยละ
1.	มาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้ฝ่าฝืนเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ	14	63.64
2.	จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน นักข่าว และเจ้าหน้าที่มูลนิธิ เป็นต้น	11	50.00
3.	เพิ่มงบประมาณด้านเครื่องมืออุปกรณ์	11	50.00
4.	เพิ่มจำนวนพนักงานสอบสวนประจำสถานีตำรวจหรือผู้ช่วยพนักงานสอบสวน	10	45.45
5.	จัดให้มีการฝึกอบรมให้กับตำรวจสายตรวจ	3	13.64

3. การวิจัยเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามกับนักข่าว

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่า เป็นเพศชายร้อยละ 64.00 และเพศหญิง ร้อยละ 36.00 โดยครึ่งหนึ่ง มีอายุช่วง 20 – 29 ปี ร้อยละ 50.00 รองลงมา คือ 30 – 39 ปี ร้อยละ 42.00 ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 72.00 อายุงานในการปฏิบัติหน้าที่ไม่เกิน 5 ปี ร้อยละ 50.00 ผลการศึกษานักข่าวสามารถสรุปได้ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะเคย/ไม่เคยได้รับความรู้ และแหล่งความรู้ของนักข่าว (n=50)

การได้รับความรู้ด้านการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ งานด้านนิติวิทยาศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
เคย	15	30.00
ไม่เคย	35	70.00
แหล่งความรู้ (n=15)		
ค้นคว้าศึกษาด้วยตนเอง	6	40.00
การติดตามข่าวสาร	9	60.00

ตารางที่ 6 ระดับความรู้การป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ งานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของนักข่าว (n=50)

ระดับ	ช่วงคะแนน %	จำนวน	ร้อยละ
มาก	80.0-100.0% (19-24)	6	12.00
ปานกลาง	60.0-79.9% (14-18)	13	26.00
น้อย	<60.0% (0-13)	31	62.00

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าความรู้ที่นักข่าวตอบคำถามถูกต้องมากที่สุด คือ “เมื่อมีเหตุเกิดขึ้น นักข่าวจะรีบโทรแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจทันที” ร้อยละ 88.00 รองลงมา คือ “สำหรับประเทศไทยการชันสูตรพลิกศพใช้ระบบตำรวจ” ร้อยละ 70.00 และ “นิติวิทยาศาสตร์คือการนำวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านกฎหมาย” ร้อยละ 68.00 ตามลำดับ ส่วนข้อคำถามที่ตอบถูกน้อยที่สุด คือ “ตรวจเขม่าดินปืนจากผู้เสียชีวิตต้องกระทำภายใน 24(ยี่สิบสี่) ชั่วโมง” ร้อยละ 36.00

ตารางที่ 7 ปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานในฐานะนักข่าวในสถานที่เกิดเหตุ (n=10)

ลำดับ	ปัญหา อุปสรรค	N	ร้อยละ
1.	มีเงื่อนไขการทำงานต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเกิดอุปสรรคต่อการรายงานข่าว	7	70.00
2.	ขาดประสบการณ์หรือเกิดความตื่นตระหนกต่อการปฏิบัติหน้าที่ในเหตุการณ์จริง	4	40.00

ตารางที่ 8 ข้อเสนอแนะหรือมาตรการเพื่อพัฒนางานด้านป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของประเทศไทย
ในฐานะนักข่าว (n=10)

ลำดับ	ข้อเสนอแนะหรือมาตรการ	N	ร้อยละ
1.	จัดอบรมให้ความรู้	9	90.00
2.	จัดพื้นที่การทำงานสำหรับสื่อมวลชน	2	20.00

อภิปรายผล

1. พนักงานสอบสวนในสถานที่ตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี

1.1 ผลการศึกษาค้นคุณลักษณะประชากรทั่วไปพบว่าเพศ การดำรงตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อกระบวนการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของพนักงานสอบสวนในสถานที่ตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานีไม่แตกต่างกัน เป็นการปฏิเสธสมมติฐาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะมีกองบัญชาการศึกษากายใต้สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อเป็นการส่งเสริม และพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ในด้านสถานที่เกิดเหตุและด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ระดับข้าราชการตำรวจชั้นประทวนจนถึงชั้นสัญญาบัตร โดยมีรายละเอียดตามแผนปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2563) ที่ระบุวัตถุประสงค์ให้พนักงานสอบสวนมีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการสอบสวนและทักษะอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยมีโครงการฝึกอบรมการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งให้มีความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น และให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดบัญชาการตำรวจนครบาล (บช.น.) ตำรวจภูธร ภาค 1 – ภาค 9 (จังหวัดปทุมธานีอยู่ภายใต้พื้นที่ความรับผิดชอบของตำรวจภูธร ภาค 1) เป็นผู้เข้าฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะแก่พนักงานสอบสวน ด้วยเหตุนี้ สามารถสรุปได้ว่าในปัจจุบันมีการฝึกอบรมมาตั้งแต่ชั้นประทวนเป็นต้นไปจึงเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเพศ การดำรงตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุก็ไม่ส่งผลต่อกระบวนการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของพนักงานสอบสวนแตกต่างกัน เพราะได้รับการฝึกอบรมตามแผนปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติฯ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลคำถามปลายเปิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจในจังหวัดปทุมธานีได้ระบุไว้ว่ากว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจได้แต่ละนายมีการฝึกอบรมนานเป็นปี

1.2 ผลการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะประชากรทั่วไปพบว่าอายุ การศึกษา และชั้นยศ ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อกระบวนการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานีไม่แตกต่างกัน เป็นการปฏิเสธสมมติฐาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะมีกองบัญชาการ ศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อเป็นการส่งเสริม และพัฒนา องค์ความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ในด้านสถานที่เกิดเหตุและด้าน นิติวิทยาศาสตร์ เป็นประจำทุกปีตั้งแต่ระดับข้าราชการตำรวจชั้นประทวนจนถึงชั้นสัญญาบัตรตามที่ได้สรุป อภิปรายไว้ข้างต้น ทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กนกพร แสนแก้ว (2552) ที่ศึกษาการพัฒนางานด้านการ ตรวจสถานที่เกิดเหตุของสถานีตำรวจในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 8

1.3 ผลการศึกษาข้อมูลคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของงานด้านการ ป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี พบว่า พนักงานสอบสวนมีปัญหาและอุปสรรคงานด้านสถานที่เกิดเหตุที่พบมากที่สุด คือ การเข้าสถานที่เกิดเหตุของ ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น นักข่าว ประชาชน เป็นต้น เครื่องมืออุปกรณ์ไม่เพียงพอ จำนวนพนักงานสอบสวนประจำ สถานีตำรวจไม่เพียงพอ และความยุ่งยากของขั้นตอนในการติดต่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ และข้อเสนอแนะหรือมาตรการที่พบมากที่สุด คือ มาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้ฝ่าฝืนเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน นักข่าว และเจ้าหน้าที่อาสาสมัครมูลนิธิ เพิ่มเติมซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์ เพิ่ม เดิมจำนวนพนักงานสอบสวนหรือผู้ช่วยประจำสถานีตำรวจ ฝึกอบรมให้กับตำรวจสายตรวจ ตามลำดับ ซึ่งปัญหา และข้อเสนอแนะข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชนา สวัสดิ์ (2552) ที่ศึกษาวิธีปฏิบัติในการรักษาภาพ ของสถานที่เกิดเหตุในคดีฆาตกรรม และผลวิจัยของนันทพล ศรีคำสุข (2552) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดน่านและจังหวัดแพร่ ทั้งนี้ นับตั้งแต่ ผลการวิจัยดังกล่าวจนถึงปัจจุบันงานด้านป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของประเทศไทยอาจยังไม่ได้มีการ แก้ไขปัญหา จึงทำให้ผลการวิจัยของผู้วิจัยยังคงพบปัญหาและข้อเสนอแนะในเรื่องเดิมอันเนื่องมาจากยังไม่มี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจแก้ไขและพัฒนาทางด้านสถานที่เกิดเหตุสำหรับประเทศไทย

2. นักข่าวในจังหวัดปทุมธานี

2.1 ผลการศึกษาข้อมูลคุณลักษณะประชากรทั่วไป พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และอายุ งานในการปฏิบัติหน้าที่ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจของการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ งานด้านนิติวิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะอาชีพนักข่าวส่วนใหญ่จบคณะนิเทศศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์ และคณะสื่อสารมวลชน ซึ่งไม่ใช่คณะที่มีหลักสูตรการเรียนการสอนหรือให้ความรู้ด้านการ สืบสวนสอบสวนเลย แต่ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เคยได้รับความรู้ด้านการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ และงาน ด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจของการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุและงาน ด้านนิติวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เคยได้รับความรู้มาก่อน ($p < 0.001$) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้น หากนักข่าวจะมีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้ โดยมีแหล่งความรู้ ($p = 0.030$) ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมีคะแนนความรู้เฉลี่ย 0.86 ซึ่งสูงกว่าผู้ที่มีแหล่งความรู้จากการติดตามข่าวสาร ที่เท่ากับ 0.76 โดยผู้ที่เคยได้รับความรู้มีคะแนนความรู้เฉลี่ย 0.80 ซึ่งสูงกว่าผู้ที่ไม่เคยได้รับความรู้ที่มีคะแนนความ รู้เฉลี่ย 0.40

2.2 ผลการศึกษาข้อมูลคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของนักข่าวที่ปฏิบัติงานในสถานที่เกิดเหตุในจังหวัดปทุมธานี พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุด คือ เงื่อนไขการทำงานต่างๆ ที่ถูกกำหนดโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ เกิดอุปสรรคต่อการรายงานข่าว เช่น ถูกเชิญออกจากบริเวณสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งนักข่าวเข้าใจการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ในมุมมองของนักข่าวก็ต้องการบันทึกภาพเพื่อทำข่าวและออกอากาศให้ประชาชนทราบโดยเร็วที่สุด รวมทั้ง ขาดประสบการณ์หรือเกิดความตื่นตระหนกต่อการปฏิบัติหน้าที่ในเหตุการณ์จริงจนบางครั้งอาจก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่เกิดจากความไม่ตั้งใจ ตามลำดับ และมีข้อเสนอแนะหรือมาตรการที่พบมากที่สุด คือ จัดอบรมให้ความรู้ด้านสถานที่เกิดเหตุเพื่อให้นักข่าวสามารถนำไปปรับใช้เมื่อต้องทำงานใกล้บริเวณสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งจัดพื้นที่การทำงานสำหรับสื่อมวลชน ตามลำดับ ปัญหาและข้อเสนอแนะข้างต้นควรได้รับการแก้ไขโดยเร็วที่สุด เนื่องจากการทำงานในฐานะนักข่าวต้องปฏิบัติงานใกล้บริเวณสถานที่เกิดเหตุ และต้องใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน แพทย์นิติเวช เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน เป็นต้น โดยเฉพาะในกรณีเป็นเหตุอาชญากรรมควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้สำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ความสำคัญและบริหารจัดการ แก้ไขปัญหา เพื่อให้นักข่าวสามารถปฏิบัติงานในฐานะสื่อมวลชนต่อไปได้โดยไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

3. เอกสารทางกฎหมายเรื่องอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และออสเตรเลียที่มีอยู่ในปัจจุบัน

พบว่ากรมตำรวจประเทศสิงคโปร์ (Singapore Police Force) และกรมตำรวจประเทศออสเตรเลีย (NSW Police Force) ได้มีการกำหนดเรื่องขั้นตอนการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ สิทธิและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมทั้งมีบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมาย ซึ่งได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติของทั้งสองประเทศ คือ พระราชบัญญัติตำรวจสิงคโปร์ พ.ศ. 2547 และพระราชบัญญัติการบังคับใช้กฎหมาย พ.ศ. 2545 หมวดที่ 7 ว่าด้วยสถานที่เกิดเหตุของประเทศออสเตรเลีย แม้ในประเทศสหรัฐอเมริกาจะไม่ได้มีพระราชบัญญัติที่กำหนดเรื่องสถานที่เกิดเหตุไว้โดยเฉพาะอย่างประเทศสิงคโปร์และประเทศออสเตรเลีย แต่สหรัฐอเมริกาได้มีคู่มือปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่โดยบันทึกไว้ใน Crime Scene Investigation เป็นการดำเนินการทบทวนคู่มือฉบับนี้โดย National Forensic Science Technology Center (NFSTC) ซึ่งได้รับการสนับสนุนภายใต้ความร่วมมือจากกระทรวงยุติธรรมของสหรัฐอเมริกาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุ และถึงแม้ว่าคู่มือดังกล่าวจะไม่ได้ถูกบัญญัติไว้เป็นกฎหมายหรือมีลำดับศักดิ์ตามกฎหมายก็ตาม แต่ก็เป็คู่มือที่หลายประเทศนำไปเป็นต้นแบบในการปฏิบัติงานด้านสืบสวนสอบสวน และในส่วนของบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนเข้าสถานที่เกิดเหตุนั้นประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นหลักทั่วไปที่ไม่ได้ระบุเรื่องสถานที่เกิดเหตุไว้โดยเฉพาะมาบังคับใช้ลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนได้เลย

สำหรับประเทศไทยพบว่าแนวทางการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนที่สุดคือ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ซึ่งไม่ได้มีลำดับศักดิ์ตามกฎหมาย จึงทำให้ไม่สามารถนำมาบังคับใช้กับบุคคลภายนอกได้อย่างที่ควร และเมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญาตามมาตรา 138 และมาตรา 368 โดยเอาแบบอย่างมาจากประเทศสหรัฐอเมริกาก็พบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจของประเทศไทยไม่เคยนำมาตราดังกล่าว

มาบังคับใช้ลงโทษกับผู้ฝ่าฝืนเลย ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรว่าควรนำพื้นฐานที่ต้องปฏิบัติของแต่ละประเทศมาบัญญัติสำหรับประเทศไทย ตลอดจนผลักดันการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อให้งานด้านสถานที่เกิดเหตุของประเทศไทยเป็นไปตามหลักการและได้มาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะ

1. พนักงานสอบสวนผู้มีหน้าที่ตามกฎหมาย

1.1 ข้อเสนอแนะเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงาน เพิ่มเติมงบประมาณสำหรับเครื่องมืออุปกรณ์ อัตราค่าจ้างการปฏิบัติงานด้านการสอบสวน จัดฝึกอบรมให้ความรู้กับตำรวจสายตรวจ และจัดตั้งกองข้อมูลข่าวสาร หรือกำหนดพื้นที่การทำงานของนักข่าว

1.2 ข้อเสนอแนะด้านกฎหมายโดยอ้างอิงจากมาตรการทางกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และออสเตรเลีย โดยพิจารณาจากพื้นฐานที่ต้องปฏิบัติของแต่ละประเทศมาเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบัน ดังนี้

(1) ปรับปรุงแก้ไขประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ได้แก่ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เข้าถึงสถานที่เกิดเหตุเป็นคนแรกปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุโดยใช้เส้นแถบกัน หรืออุปกรณ์อื่นใดกั้นสถานที่เกิดเหตุไว้ และประกาศต่อสาธารณชนให้เป็นพื้นที่สถานที่เกิดเหตุ และออกคำสั่งห้ามไม่ให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าบริเวณสถานที่เกิดเหตุโดยเด็ดขาด และควบคุมไม่ให้เกิดการเคลื่อนย้าย หรือนำออกของบุคคล หรือสิ่งของที่พบในสถานที่เกิดเหตุ ตลอดจนต้องบันทึกข้อมูลที่เห็นในสถานที่เกิดเหตุ และที่พบในบริเวณโดยรอบ เช่น ที่อยู่ เวลา วันที่ บุคคล หรือสิ่งของที่ปรากฏในสถานที่เกิดเหตุ ทั้งนี้ ในกรณีที่บุคคลอื่นใดที่มีความจำเป็นจะเข้าไปในบริเวณสถานที่ที่ปิดกั้นต้องได้รับอนุญาต และต้องบันทึกชื่อ สกุล วันที่ เวลาการเข้าออก และเหตุผลการเข้าสถานที่เกิดเหตุไว้ทุกครั้ง

(2) เสนอแนะร่างพระราชบัญญัติป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ ดังนี้

- อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มูลนิธิ คือ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มูลนิธิมาถึงสถานที่เกิดเหตุเป็นคนแรกและไม่พบเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่มูลนิธิมีหน้าที่แจ้งเหตุให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบโดยทันที ในระหว่างที่รอเจ้าหน้าที่ตำรวจมาถึงสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่มูลนิธิควรดำเนินการขอความร่วมมือจากผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องที่อยู่ใกล้เคียงสถานที่เกิดเหตุห้ามเข้าบริเวณสถานที่เกิดเหตุโดยเด็ดขาด หากต้องเข้าไปช่วยผู้บาดเจ็บหรือมีผู้บาดเจ็บสาหัสให้รีบนำส่งโรงพยาบาลในทันที โดยต้องบันทึกตำแหน่ง ถ่ายภาพตำแหน่งของผู้บาดเจ็บก่อนทำการช่วยเหลือ หรือเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บ หรือนำออกจากสถานที่เกิดเหตุทุกครั้ง

- อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ถึงสถานที่เกิดเหตุเป็นคนแรก คือ เมื่อเกิดเหตุอาชญากรรมขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ หรือพนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ว่าจะตำแหน่งหรือชั้นยศใดซึ่งมาถึงสถานที่เกิดเหตุเป็นคนแรก มีอำนาจดำเนินการออกคำสั่งห้ามไม่ให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าบริเวณสถานที่เกิดเหตุโดยเด็ดขาด ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ และประกาศต่อสาธารณชนให้เป็นพื้นที่สถานที่เกิดเหตุ ควบคุมไม่ให้เกิดการเคลื่อนย้าย หรือนำออกของบุคคล หรือสิ่งของที่พบในสถานที่เกิดเหตุ บันทึกข้อมูลที่เห็นในสถานที่เกิดเหตุและบริเวณโดยรอบ และนำส่งบันทึกข้อมูลดังกล่าวให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่อไป

- อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน คือ เมื่อเกิดเหตุอาชญากรรมขึ้นไม่ว่าจะรับรู้ด้วยตนเอง หรือได้รับแจ้งเหตุ พนักงานสอบสวนต้องเข้าไปถึงสถานที่เกิดเหตุให้เร็วที่สุด เพื่อดำเนินการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

และเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน ในระหว่างที่ทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเพื่อป้องกันมิให้ร่องรอยพยานหลักฐาน ถูกทำลาย ต้องควบคุมและจำกัดการเข้าสถานที่เกิดเหตุ ในกรณีที่มีบุคคลอื่นใดที่มีความจำเป็นจะเข้าไปในบริเวณ สถานที่ปิดกั้น ต้องได้รับอนุญาต และต้องบันทึกชื่อ สกุล วันที่ เวลาการเข้าออก และเหตุผลการเข้าสถานที่เกิด เหตุไว้ทุกครั้ง

- บทกำหนดลงโทษ ผู้ใดเข้าไปหรือพยายามเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ไม่ว่าจะมีการปิดกั้น สถานที่เกิดเหตุหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วน ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ที่อยู่ในพื้นที่สถานที่เกิดเหตุ หรือ เข้าไปช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินการต่อบุคคลดังกล่าวด้วยวิธีการตักเตือนแทนการดำเนินคดี ก็ได้

(3) ปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 132 อำนาจทั่วไป ในการดำเนินการต่างๆ ของพนักงานสอบสวน เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมพยานหลักฐาน เห็นสมควรเพิ่มเติม อนุมาตรา

(4) ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุไม่ให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุและพื้นที่ใกล้เคียง โดยเด็ดขาด

1.3 ผลักดันการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันของประเทศไทย ผู้วิจัยพบว่าสามารถนำการ กระทำของผู้ฝ่าฝืนมาปรับให้เข้ากับองค์ประกอบความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตามประมวล กฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 368 ได้ (สมาน ศิริเจริญสุข, 2541) เนื่องจากหากเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ออกคำ สั่งไม่ว่าจะด้วยใช้เส้นแถบสีเหลือง (Police line) เชือก ดิดป้ายห้ามเข้าสถานที่เกิดเหตุ หรือออกคำสั่งด้วยวาจา ก็ถือว่าเป็นการออกคำสั่งโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว แต่มีข้อเสียที่วาทะของตำรวจผู้ฝ่าฝืนเพียงระวางโทษจำคุกไม่เกิน สิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นความผิดลหุโทษ อาจทำให้ผู้ฝ่าฝืนไม่เกรงกลัวต่อการ กระทำความผิด โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่ามาตรา 138 ความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน มีข้อจำกัดการบังคับ ใช้เพราะหากผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องปิดป้องไม่ยอมให้เข้าใกล้ตัว ดินหนิ นิ่งเฉย นั่ง นอนขวาง หรือไม่ยอมไปกับ เจ้าหน้าที่ตำรวจจนต้องห้ามใส่รถหรือออกจากสถานที่เกิดเหตุไป ตามกฎหมายถือว่าไม่เป็นการต่อสู้ขัดขวาง เจ้าพนักงาน จึงอาจไม่เหมาะใช้กับงานด้านสถานที่เกิดเหตุ

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามของพนักงานสอบสวนพบว่าในปัจจุบันไม่มีการบังคับ ใช้กฎหมายกับผู้ฝ่าฝืนเข้าสถานที่เกิดเหตุตามมาตรา 138 หรือมาตรา 368 ผู้วิจัยจึงเสนอว่าแม้ในอนาคตจะมีการ แก้ไขระเบียบ กฎหมาย หรือจัดทำพระราชบัญญัติตามที่ได้เสนอแนะข้างต้นหรือไม่ก็ตาม แต่เพื่อความเป็นไปได้ ในปัจจุบันโดยคำนึงถึงการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุให้คงสภาพเดิมให้ได้มากที่สุดเห็นสมควรจัดฝึกอบรม ให้ความรู้ตามประมวลกฎหมายอาญากับเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าสามารถนำมาตรา 368 มาเป็นบทลงโทษสำหรับ ผู้ฝ่าฝืนเข้าสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานได้ โดยพิจารณาจากการกระทำของ ผู้ฝ่าฝืนมาปรับให้เข้ากับองค์ประกอบความผิดก็สามารถนำมาบังคับใช้ได้แม้จะไม่ได้ถูกกำหนดเรื่องสถานที่เกิด เหตุไว้โดยเฉพาะก็ตาม

2. ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องตามกฎหมาย เสนอแนะให้ความรู้ประชาชน และจัดอบรมนักข่าว

2.1 ประชาชนอาจไม่ต้องเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มากนัก เพียงแต่ควรมีการเผยแพร่ความรู้ผ่านสถานีโทรทัศน์ ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) สื่อประชาสัมพันธ์อื่นใดที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยมีวัตถุประสงค์ให้ตระหนักถึงความสำคัญของพยานหลักฐานที่ตรวจพบในสถานที่เกิดเหตุ ในหัวข้อเรื่องสถานที่เกิดเหตุคืออะไร การป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ ประโยชน์ของพยานหลักฐาน ข้อดีของพยานหลักฐานที่มีคุณภาพและสมบูรณ์ในการใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริง ข้อเสียของการสูญเสียหรือปนเปื้อนของพยานหลักฐาน และผลเสียต่อรูปคดีหากขาดพยานหลักฐานดังกล่าว เป็นต้น อีกทั้งเป็นการช่วยให้บุคคลดังกล่าวนี้สามารถรับมือ และปฏิบัติตัวให้ถูกต้องแม้จะยังไม่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาถึงสถานที่เกิดเหตุก็ตาม

2.2 กรณีนักข่าว เนื่องจากการทำงานของนักข่าวต้องปฏิบัติงานใกล้บริเวณสถานที่เกิดเหตุ และต้องใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน แพทย์นิติเวช เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน เป็นต้น ด้วยเหตุที่ว่าต่างคนต่างต้องปฏิบัติหน้าที่ตามสายอาชีพของตน จึงเห็นควรให้มีการจัดอบรมให้แก่ นักข่าว โดยมีวัตถุประสงค์ให้ตระหนักถึงความสำคัญของพยานหลักฐานที่ตรวจพบในสถานที่เกิดเหตุว่าสำคัญอย่างไร ในหัวข้อเรื่องสถานที่เกิดเหตุคืออะไร การป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ ประโยชน์ของพยานหลักฐาน ข้อดีของพยานหลักฐานที่มีคุณภาพและสมบูรณ์ในการใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริง ข้อเสียของการสูญเสียหรือปนเปื้อนของพยานหลักฐาน และผลเสียต่อรูปคดีหากขาดพยานหลักฐานดังกล่าว รวมถึง มุ่งเน้นการปฏิบัติงานจริง จำลองเหตุการณ์เสมือนจริง เป็นต้น โดยผู้วิจัยเสนอให้จัดอบรมเชิงปฏิบัติ (Workshop) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายคือนักข่าวภาคสนามที่ปฏิบัติงานข่าวอาชญากรรม และมีกิจกรรม ดังนี้

(1) ทำแบบทดสอบก่อนบรรยายความรู้ เพื่อเป็นการประเมินความรู้ก่อนอบรมว่านักข่าวมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุมากน้อยเพียงใด

(2) บรรยายความรู้ด้านการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ตระหนักถึงความสำคัญของพยานหลักฐานที่ตรวจพบในสถานที่เกิดเหตุ

(3) กิจกรรมเชิงปฏิบัติ (Workshop) จำลองเหตุการณ์เสมือนจริง ให้เห็นภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่ามีขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างไร

(4) ทำแบบทดสอบหลังบรรยายความรู้ เพื่อเป็นการประเมินและวัดผลความรู้ความเข้าใจด้านการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุของนักข่าว

(5) มอบประกาศนียบัตรแก่นักข่าวที่ผ่านการอบรม

บรรณานุกรม

- นกพร แสนแก้ว. (2552). การพัฒนางานด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของสถานีตำรวจในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 8 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. TDC. https://www.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=231656
- ข่าวต่างประเทศ. (2557, 23 กันยายน). หม่อมสกอต แฉมาเฟียเกาะเต่า โยงสังหารสองฝรั่งผู้ดี. *ไทยรัฐออนไลน์*. <https://www.thairath.co.th/content/452131>
- แจ้ววิมจ. (2558, 22 สิงหาคม). ห้ามล่าเส้น. *ไทยรัฐออนไลน์*. <https://www.thairath.co.th/content/519763>
- ณัฐชนา สวัสดิ์. (2552). วิธีปฏิบัติในการรักษาสภาพของสถานที่เกิดเหตุในคดีฆาตกรรม [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหิดล]. TDC. <http://www.thailis.or.th/tdc/>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2561, 21 กรกฎาคม). ถ้ำหลวง บทเรียนครั้งสำคัญของสื่อฯ ไทย. *ไทยรัฐออนไลน์*. <https://www.thairath.co.th/news/society/1332581>
- นพคุณ กิรติการกุล. (ม.ป.ป.). นิติวิทยาศาสตร์กับกระบวนการยุติธรรม. ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 5. <http://www.scdc5.forensic.police.go.th/article1.htm>
- นันทพล ศรีคำสุข. (2552). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดน่านและจังหวัดแพร่ [ค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- มติชน. (2561, 7 กรกฎาคม). จัดระเบียบสื่อหน้าถ้ำ ทำงานตามกรอบ-ห้ามกีดขวางการจราจร ไม่ปฏิบัติตาม วัฏจักร-เชิญกลับทันที. *มติชนออนไลน์*. https://www.matichon.co.th/region/news_1032872
- สมาน ศิริเจริญสุข. (2541). การรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/69046>
- สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2563). แผนปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. <http://rtpstrategy.police.go.th/web2020/category/information/budget/>
- อรุณี สิงห์เสนห์. (2550). ประโยชน์และความสำคัญของการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุต่อการบอกถึงเหตุและพฤติกรรมการตาย. *วารสารยุติธรรม*, 8(2), 50.
- National Forensic Science Technology Center. (2013). *Crime Scene Investigation A Guide for Law Enforcement*. <https://www.nfstc.org>
- New South Wales Government NSW legislation. (2002). *Law Enforcement (Powers and Responsibilities) Act 2002 No 103*. https://www.legislation.nsw.gov.au/~/_view/act/2002/103/full
- Singapore Statutes Online Plus. (2004). *Police Force Act*. <https://sso.agc.gov.sg/Act/PFA2004>